תלמוד בבלי · ראשונים · רי״ף · מפרשים · חידושי אנשי שם

חידושי אנשי שם על כתובות

רבי נתן נטע שפירא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חידושי אנשי שם על כתובות

רבי נתן נטע שפירא

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידושי-אנשי-שם-על-כתובות/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 4
דף ב: 4
דף ג. 4
דף ו. 4
דף ו: 5
דף ז. 5
דף ז: 5
דף ח. 6
דף ח: 6
דף ט. 6
דף ט: 6
דף י. 7
דף יב. 7
דף יב: 7
דף יד. 8
דף טז. 9
דף יח. 9
דף יח: 9
דף כ. 9
דף כ: 10
דף כג: 10
דף כה. 11
דף לא: 11
דף לב: 11
דף לג: 11
דף לד. 11
דף לד: 12
דף לה. 12
דף לה: 12
דף מ: 12
דף מא. 13
דף מד. 13
דף מו. 13
דף מו: 13
דף נא. 13
דף נב. 14
דף נו: 14
דף ס. 14
דף סא: 14

דף ב.

מהר"ם

ר"ל שאפי' כשנתארסה לא יצאת מכלל גזירת ייחיד אפי' לארוס שלה עד שתכנס לחופה ובברכה דכלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה:

דף ב:

מהר"ם

ומיהו באשר"י ובאבן העזר סי' ל"ד ובהג"מ פ"ג מהלכות אישות ובנימוקי רבינו מנחם בעל הצדה בכולן כתוב וי"ו בחתימה בא"י מקדש ישראל ע"י חופה וקדושין וכן נראה שלא לשבש הספרים ודוגמתו מקדש ישראל והזמנים ובשבת מקדש השבת בלבד ואמרי' בזה דשבת משום דמקדשה וקיימא אפי' לא קדשוהו ב"ד שנאמר ושמרתם את השבת כי קדש היא אבל י"ט דלא סגי דלאו ישראל הוא דמקדשי ליה שנאמר אשר תקראו אותם במועדם צ"ל מקדש ישראל והזמנים קב"ה הוא דקדשינהו לישראל וישראל מקדשי להו להזמנים אף כאן נאמר דהקב"ה הוא מקדשינהו לישראל במצות קדושת הזיווג ע"י הפרשה של חופה והחופה היא הגומרת הקדושין כדאיתא רפ"ק דקדושין:

דף ג.

מהר"ם

ל' הברייתא ואשר בעגולה כו' ונראה שהוא נוסח ברכה כנגד המזומנים לקידוש החודש שהיתה נוהגת בימיהם:

באשת ישראל צ"ל ועי' באשר"י ובמרדכי:

דף ו.

מהר"ם

עדיין אף לאחר מכירה הלכך שפיר מהניא ביה מחילה דעד הכא לא פקע כח המלוה מיניה דלוה לשיעבוד גופו:

ומיהו לא מצי מחיל בתרא ואע"ג דלא חל שיעבוד קמא עדיין שהרי באותה שעה שיש למחילה לחול והיינו כשיגיע זמנו מיד יסתלק באותה שעה שיעבודו של שני יחול שיעבודו של מלוה ראשון:

דף ו:

מהר"ם

לטעמו שכתב דטעמא דרב נחמן באמנה ומודעא דאין נאמנין משום עולה:
ונ"ל לדקדק מפרש"י שר"ל האי דתנאי כשאין כתב ידו יוצא ממקום אחר שהרי פירש כאן דתוך כדי דיבור מסקי דבורייהו [ואמרו] תנאי היו דברינו פי' ואי כתב ידן יוצא ממקום אחר כיון שאין אנו צריכין להגדתן מה לנו תוך כדי דיבור ועוד נ"ל דוקא תנאי היו דברינו הוא דבעינן תוך כדי דיבור לפירש"י ז"ל כיון דסוף סוף על פי דבריהם מיעקר שטרא לאחר זמן כשאין מתקיים התנאי אבל לפרש עדותן בענין שאין השטר נעקר כלל לית דין ולית דיין דודאי נאמנים וכן משמע בח"מ סי' מ"ו שכתב שאפי' כתוב בשטר שהוא בלא שיור יכולין העדים לפרש אותו ע"ש וגדולה מזו מצאתי בסא"ז שנאמנים לומר מוקדם הוא כיון שאינן עוקרין גוף העדות:

דף ז.

מהר"ם

וכ"כ טור ח"מ סי' כ"ט מ"ו ופ"ב בשם תשובת הרא"ש ז"ל:
ר"ל ואפי' אי בעלמא מקרעינן ליה ואזלינן בתר סהדי בתראי הכא דתפס שלא בעדים היה לנו להחזיק בידו תפיסתו במיגו [והגאון מהרל"ח בהגהות על הטור פי' שר"ל אמאי ברישא שאכי"י ממ"א נאמנין להוציא ממנו הא אית ליה מיגו]:
א"ל דלמא משום דבר דעת מקנה אותם לו שאני דשוב לא מצי הדר ביה מוכר אע"ג דבר שטיא איהו ולא אלימא קנייתו ומש"ה תרי ותרי היכא דלית ליה חזקה דאבהתיה אע"ג דלא הורע כחו לגבי המוכר לו לגבי לוקח ממנו הורע כחו ואי דלא אתו תרי ותרי אין כאן הורעת כח כלל אלא קנייתו קנייה ומכירתו מכירה ומה שכתב אשר"י ואם אין בו דעת להתחייב בדמים לא גמר ומקני ליה אינו ר"ל שאם כבר קבל הדמים שיכול לחזור אלא שמפרש באיזה צד הורע כחו במכר ולא במתנה וקאמר דגבי מכר צריכין אנו דעתו להתחייב בדמים ויש כאן הרעת כח מצדו אבל במתנה אין אנו צריכין לדעתו דזכין לאדם שלא בפניו אין כאן הרעת כח בשום צד וק"ל:

דף ז:

מהר"ם

נ"ל שר"ל דהא דמקיימין משטר שקרא עליו ערער והוחזק בב"ד ואפי' בחד שטרא

שאפי' הוא יוצא מתחת ידו מקיימין ממנו את זה בהקפה לדברי הרמב"ם דהא לא חייש דלמא כוון כתב לכתב וחתם אלא שמא כולה זיוף ולדברי רש"י והתוס' דחיישי דלמא כוון וחתם הא דאמר וביוצא מתחת ידי אחר אכולה מלתא קאי אשתי שדות שאכלן בשופי ואשטר שקרא עליו ערער והוחזק בב"ד אבל ביוצא מתחת ידו אין מקיפין משטר אחר אלא אם יש להם בו טביעת עין מקיימין אותו וכן יראה לי מדברי האשר"י ע"ש אלא שבטור ח"מ לא כתב כן בסי' מ"ו וצ"ע:

דף ח.

מהר"ם

ומיהו אם בא אחד מן השוק והעיד על חתימת החי ואח"כ בא החי והעיד על עצמו מצטרף הוא החי עם אחר שבשוק ומעיד על חתימת המת דהשתא ליכא אפומא דהחי אלא פלגא אבל העיד ראשונה החי עצמו הוה אידך יתר שהוא כנטול זו סברת הריטב"א ז"ל עכ"ל העתק מתוך פרישות נמוקי יוסף בפ' חזקת הבתים:

דף ח:

מהר"ם

ר"ל ע"פ ראייתן שראו בלילה וא"א שאין מקדשין בלילה ובבקר יאמרו מקודש כדפי' רש"י:

דף ט.

מהר"ם

התוס' גם הם כתבו כן בהלכה זו אלא שכתבו דתרי ותרי ספיקא דרבנן וכן באשר"י וגם הר"ן בעצמו מסיק הכי הכא:

דף ט:

מהר"ם

כלומר ואע"ג דאחמור רבנן בעלמא בתרי ותרי הכא בפסול דגופא אקילו אי לא הוו אפוקי ממונא ועיין עוד בפירושו לקמן בשמעתין גבי מיחש לזילותא דבי דינא קמיפלגי: וגם הדין היה נותן לאסור בנדה שאינה בבת אחת דאילו א"א אני לשעה מועטת תוכל לומר נתגרשתי ועוד באשת איש אני איכא למימר דמעולם לא נאסרה לגבי האי גברא דיכולה לחזור ולומר לזה נתקדשתי כדאיתא בתוספות:

דף י.

מהר"ם

וכן גירסת האשר"י ובספרים שלט בגמ' כתיב ואח"כ באו עדים ואמרו לא ידענו [וכ"ה הב"ח] ובה"ג כתוב ואח"כ באו עדים ואמרו שנסתרה:

[1]נ"ל שר"ל שראו כמו שמחת אירוסין ונרות דולקים וכו':

כגון נתקדשתי לפלוני דומיא דבתי נתתי לאיש הזה שיש בידה לפרש וכדאיתא בתוס':

פי' הא אי לאו האי טעמא היה מודה רב פפא דנאמן:

דברישא אי לא דמקדשי בצנעא הוה אזלינן [2]בהא מלתא בספיקא לקולא ובסיפא לחומרא אי לאו דמגרשי בצנעא: י

דף יב.

מהר"ם

ומיהו התוס' פי' משום דכפר קטן אין בני אדם מצוין שם ורגיל יותר אצלה ועוד דוקא כפר קטן אבל כפר בינוני לא ומיהו האשר"י כתב גם הוא כדברי הר"ן ז"ל:

וכן פירש"י וז"ל אבל ישראל כל זמן שלא נישאת תדור בשכונתו ע"כ משמע אבל לא בחצרו:

ואמרי' כל העצמות נכתתו לפחות מכשיעור. לשון רש"י:

דף יב:

מהר"ם

דבריו תמוהים דאי כדקא מוקים לה כר' יהודה א"כ בתרומה דאורייתא מדבר וכולהו מתני' מוקמינן לה בתרומה דרבנן וכבר פי' בו תוס' ודאי שהוא אומר שחלקו לו בתרומה דאורייתא אלא שאין עדותו מועלת אלא שנאכילהו אנן תרומה דרבנן והתוס' פירשו דבתרומה דרבנן דכיון שאין מעלין ממנה ליוחסין נאמן הקטן לחודיה להעיד בגודלו וא"צ גדול עמו שהרי מעלין לכהונה ע"פ עד אחד ובתרומה דאורייתא לתנא דידן דסבר כר' יהודה דמעלין ממנה ליוחסין אינו נאמן אפי' יש גדול עמו עד דאיכא תרי סהדי כשרים ובשאר מילי דרבנן דבעינן תרי סגי בזה ואחר כי כל הני דמתני' ובקיום שטרות דתנן לעיל דהוא ואחר מצטרפין. ומדהוצרך בתוס' לתלות בתרומה דאורייתא דאינו

[1]אולי הציון ב' קאי בפנים על תרוייהו בפנויה כו' וכאן שייך תיבות וכדאיתא בתוס' שבאות ג'. וציון ג' שייך בר"ן על תיבות אפי' באירוסין.

[2]נ"א בתרי ותרי בספיקא כו'.

נאמן אפי' בגדול עמו משום דמעלין ממנה ליוחסין נ"ל להוכיח דלר' יהודה לאו דוקא מתרומה דאורייתא בזמן שהתרומה נוהגת במקדש מעלין ממנה ליוחסין אלא מתרומה דכעין דאורייתא כגון תרומת דגן תירוש ויצהר כיון דהוי (כעין) [בהן] כרת בזמן המקדש מעלין ממנה ליוחסין וכן יש להוכיח מעובדא דרבי העלה בן ע"פ אביו לתרומה ור' חייא אח ע"פ אחיו ללויה במסיח לפי תומו ומסיח לפי תומו אין נאמן אלא בדרבנן כדאיתא פ' הגוזל בתרא ומוכיח בגמ' ובתוס' דבענין שזה העלה זה העלה ועוד דבימי רבי לא הוי תרומה דאורייתא שהרי אחר החורבן היה לפר"י בפ' הערל וכדכתב הסמ"ג בשמו ולדברי רבינו משה בר מיי' דחלה ותרומה בזמן הזה דרבנן ומעתה יעלו דברי רמב"ם כהוגן שכתב בפ"כ מאיסורי ביאה דלתרומה דאורייתא בעינן ב' עדים ולפיכך מעלין ממנה ליוחסין ולעיל בשמעתין דרבי העלה בן ע"פ אביו הקשה עליו הר"ן ונ"ל שאינה קושיא:

שאין העדים נעשים זוממין עד שיזומו כולם ואם יעידו ב' אחים ויזומו נמצא אח נהרג על פי אחיו והתורה אמרה לא יומתו אבות על בנים:

נ"ל שר"ל שאין כאן (צורך) [צירוף] עדות אלא הדיין פוסק הדין ע"פ השטר שנחקר לו ומבורר בדעתו:

אבל אם עידי הקיום יכולין להיות קרובים לבעלי דינין פלוגתא דרבוותא הוא במרדכי והגהת אשר"י בפירקין ה"ר דוד מגינצבורג ובנו רבי משולם השיבו להכשר וכתב שכן כתב גם בא"ז וה"ר שמואל מבוניבורג פוסל וכתב שכ"כ האלפס ור"ח:

דף יד.

מהר"ם

לשון תוס' ומ"מ איצטריך קרא למעוטי שאינה ראויה לו דאי לאו קרא הוה חשבינן ליה דלא אפשר לקיים שניהם וחשיב עשה אע"פ שנותן לדעתה דעיקר מצוה היא לישא כי היכי דאמרי' בפרק (בתרא) [רביעי] דיבמות דחליצה במקום יבום לאו כלום היא עכ"ל תוס':

זו היא דעת המיי' הביאו באשר"י ופסק הוא דלא כוותיה וכן מוכיח בתוס' דלמי שזה נותן זה נותן:

דף טז.

מהר"ם

דאילו לרב אלפס חידושא דאע"ג דאתיא לרשותיה דבעל במוציא שם רע דיינינן לה כדמעיקרא ומשמע בין זינתה קודם נשואין בין לאחר נשואין בסקילה. ובלא הוצאת שם רע אם זינתה לאחר נשואין שכבר נכנסה לרשות הבעל בחנק. ולרש"י הויא חידושא במוציא שם רע גופיה שאם הוציא שם רע שזינתה בבית אביה בסקילה ואילו הוציא שם רע שזינתה תחתיו לאחר נשואין בחנק ועיין בתוספות שהביאו פי' ר"ש. ונ"ל שהוא הוא דעת הרב אלפסי ז"ל. והר"ן ז"ל מבין דברי הרי"ף זו ממש כשיטת רש"י:

דף יח.

מהר"ם

כשם שב"ד מוכרין למזון האשה שהלך בעלה כך מוכרין למזון בניו ובנותיו שהן בני שש או פחות אבל יתר על שש אין זנים אותן מנכסיו שלא בפניו אע"פ שהוא אמוד וכן מי כו':

ובני שש או פחות דנקט בנשתטה לאו דוקא אבל לא ביתרים (אפי') [אלא] שלא דבר בכאן ביתירים מבני שש שהם משום צדקה אלא בסוף הלכות נחלות כתב בנשתטה שפוסקין צדקה על ממונו ולא יהיו בניו הגדולים פחותים מאחר ועי' בפי' המגיד פי"ב מהל' אישות:

וכן הסכימו הגאונים ז"ל וכן בדין דהא אי איתא נמי לא משתלים ולא מידי דתנן פגיעתן רעה:

דף יח:

מהר"ם

כל הני מימרי [עד המשנה] אומר אני שאינם מן החבור והרי האשר"י כתב פיסקא דלעיל מינה בלשון האלפס והשמיט בו הני מימרי עד המשנה. [וכן ברי"ף דפוס קושט' ליתא]:

דף כ.

מהר"ם

ומיהו אפשר שנתעברה תוך שנת י"ב ומיאנה ואח"כ ילדה כשהיא גדולה ומעתה הדבר מוכרח למה לא שאלו על בת הממאנת כמו ששאלו על בת השניה דתנן בפ' אלמנה

ניזונת יתומה שמיאנה והשניה אין להן כתובה אם יש לבנותיהם תנאי כתובה מנכסיו אלא בשניה משום דעבדת איסורא קנסוה קבעי להו. ועוד דלא גרעה בת הממאנת מבת ארוסה ובת אנוסה שלא שאלו עליהן אלא משום דלא תקינו להו רבנן כתובה ולא חלתה שיעבודא אבל ממאנת ודאי יש לה כתובה וכבר חלתה שיעבודא אלא שממאנת עצמה קנסו בה מפני שמעצמה יצאה ומפני זה אין סברא שיפסידו את הבת תנאי כתובה ואפי' לפי מה שכתב הרמב"ם שהמוחלת כתובתה אין הבנות ניזונות דהכא ממאנת לא מחלה אלא דקנסוה רבנן והפקיעו כתובתה אחר שחל שיעבודא ולמה יפקיעו את הבת והרי אפי' בשניה דמעיקרא לא תקינו לה כתובה ולא חל שיעבודא קבעי דבתה דלא עבדא איסורא לא קנסוה רבנן וצ"ע בתוס' ריש פרק אע"פ גבי נפקא מינה לעוברת על דת ובתוס' פ"ק דיבמות כתב בנים הרי הן כסימנים משעת העיבור ועי' במגיד למיי' בפ"ב מהל' אישות:

דף כ:

מהר"ם

וכן דעת המיי' ומבואר בסמוך גבי נפל הבית אין חייבין לבנותה אבל נותנין לה מדור לפי כבודה וכ"כ הרשב"א שוכרין לה בית לפי כבודה וכ"כ הרמב"ן:

דף כג:

מהר"ם

ואין משמע כן מן התוס' פרק נערה בד"ה זמנין דלא מלו ובריש הכותב בד"ה בדרב כהנא:

ומיהו התוס' פירשו לקמן גבי מורדת דכי אמרה איני ניזונית ואיני עושה פטורה מכל ז' מלאכות השנויות במשנתינו חוץ ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו דחייבת בהן אפי' כי אמרה איני ניזונית ואיני עושה מידי דהוה אישובת בקתדרא דחייבת בהן שאם תעשה לו מלאכות אחרות א"כ לעולם לא תעשה לעצמה ובמאי תהא ניזונית ומה שהוכיח הר"ן בסמוך מדפריך בגמ' הכא אין בידה לגרש את עצמה ומאי פריך הרי בידה לומר איני ניזונית ואיני עושה התוס' הקשו ותירצו דרוצה ליישב גם אליבא דריש לקיש:

דף כה.

מהר"ם

ל' גמ' שצימצמה לו משלה וגי' האלפס הביאה בתוס' ופי' שמצאה לו משלו כלומר שהוא עשיר שיכול לקנות הרבה שפחות כפי צרכה:

דף לא:

מהר"ם

ודוקא שיעבודא דבעל הוא דאלמוה אבל דמלוה לא אלמוה בהקדש סתם ומיהו נראין הדברים דהיו משמתין ליה עד דמתשיל אנדריה עכ"ל הר"ן בפ' אע"פ:

לעיל פי' סבירא לן דקונמות כקדושת הגוף ומפקיעים את שיעבודא כר"י בן נורי דבפרק אע"פ ואלמוה ליכא למימר בה משום דלא אשכחן וכו':

דף לב:

מהר"ם

והאשר"י כתב כסברא ראשונה ומלתא דמסתבר הוא היאך יפקיע ממונא בעד אחד ע"כ:

דף לג:

מהר"ם

פי' מדאמרינן לא תימא טעמיה דרב כיון שכנסה סתם אחוליי אחליה לתנאיה ש"מ שיש בידו למחול בסתם וא"צ לומר מחול בפני עדים דוקא כדעת הראב"ד ז"ל ועי' במ"ע:

ד"ת

כן כתבו בשם הרא"ה ז"ל אך דעתו ז"ל דוקא בע"מ שאני עשיר וכיוצא בזה אבל בע"מ שאני כהן ונמצא לוי לא מהני מחילה דכיון שהתנה עליו כשנמצא לוי אין זה אותו האיש שנתקדשה לו וצ"ע. חידושי ריב"ש ז"ל:

דף לד.

מהר"ם

וכן נטה הרא"ש ז"ל ובר מינה כחב עוד שגם לרב דינא הכי בקידש סתם וכנס סתם דהא אפי' במקדש על תנאי אמר רב דמוחל על תנאו כדי שלא יהא בעילת זנות כ"ש בקדשה

סתם וכנסה סתם שרוצה שתהיה אשתו אף אם ימצאו עליה נדרים ומומין להצריכה גט הלכך לרב נמי איצטריכא:
תמיה אני דלא פליגא היאך מימרא דרב אחא בר יעקב אלא באתמר נמי מתאמרא לרבה בטעות אשה אחת גרידתא וכולי עלמא:

דף לד:

מהר"ם

בנוסחא שלפנינו לא כתוב בודאי ויש לדקדק מדבריו שר"ל מספק שהרי סתם פסקיו עם זו דהמקדש על תנאי ובעל דצריכה גט מספק שמא בטל תנאו וכן נראה מדברי האשר"י שצ"ל כן:

דף לה.

מהר"ם

אפילו הביא הבעל ראיה שעד שלא נתארסה היו בה מומין הללו:

דף לה:

מהר"ם

לפי פירוש זה הבאת הראיה היא הולך אחר רשות מי שיש לו קנין בו וא"כ ראיה על בעל הפרה שקנה במשיכתו של זה אע"פ שהוא בבית בעל החמור ונ"ל שעירוב פירושי רש"י הביא מרמי [בר יחזקאל] לרב יהודה:
הן הן דברי התוס' בשם ר"י ודבר תימה פירש שהרי כתבו התוס' שם שחזר בו ר"י וסתר פירוש זה ותפס פרש"י עיקר:
והכי נמי אם מת בסמטא לרמי על בעל פרה להביא ראיה דהממע"ה אשר"י ועוד האריך האשר"י וס"ד כתב נ"ל שטעות סופר נפל בספרי רב אלפס שטעה בין פרה לחמור:

דף מ:

מהר"ם

והיינו פלוגתא דב"ש וב"ה דמתני' וכל האי שקלא וטריא וסדור הבבות לרב אלפס פירושא בעלמא הוא אבל לענין הלכה אין נפקותא שכבר פסק הלכה כרב ושמואל בריש פירקין:
לעיל גרס אף הנשואה ופי' שנפלו לה משנתארסה ונישאת:

זהו פירש"י לשיטתו ורב אלפס פי' הבעיא כפי' ר"ת בתוס' ויתר הענין אינו לא שיטת רש"י ולא שיטת ר"ת וצ"ע בתוס':

דף מא.

מהר"ם

וזה תימה דהשתא מתני' ובריייתא תרוייהו כב"ש ועיין בתוס' בד"ה תני מוכרת ונותנת קיים:

והתוס' לא פירשו כן אלא דהכא קל לאשה וחומרא לבעל:

דף מד.

מהר"ם

והנה כך הם דברי התוס' בהלכה וכן האשר"י ע"ש בהגה"ה:

דף מו.

מהר"ם

ומשום דשמעיה ר' אליעזר לתנא קמא דאמר משביעה על האפוטרופסות ולא על פילכה ועל עיסתה ואפי' על ידי גלגול שבועת האפוטרופסות משום דאין אדם דר עם נחש בכפיפה:

דף מו:

מהר"ם

צ"ע באשר"י. ולכל הפחות ע"י גלגול משבעינן לה אם נתעסקה בשאר דברים בין מיתה לקבורה שלא בצרכי המת ע"כ:

דף נא.

מהר"ם

ל' מיי' פי"ט מהל' מכירה ואפי' דש המצר שלה וערבו עם שדהו ונ"ל שרוצה בו הר"ן ז"ל שהלוקח הוא מצרן באותו שדה:

דף נב.

מהר"ם

ולדברי הר"ן צריך לחלק בין טבחוהו (חי) ובין שור לטביחה ועומד לטביחה דהוי לאמצע לרב המנונא כדפי' בסמוך והאשר"י לא חלק וכתב שלדברי האלפס דטבחיהו (חי) מודה רב המנונא דהוי לפי מעות וכן בשור לטביחה ועומד לטביחה ושאר סחורה הראוי לחלק כגון פירות וכלים השכר לפי מעות לדברי רי"ף והוא הכריע שהכל לאמצע וע"ש:

דף נו:

מהר"ם

ואיכא נוסחי דכתיב בהו עולא אמר משום חינא ר' יוחנן אמר כדי שלא תתבזה כו' ולפ"ז פסק הרמב"ם ז"ל עולה יפה:

דף ס.

ד"ת

וכתב הרמב"ם בר"פ כ"ד מהל' אישות שאם היתה מחייבי עשה אפי' לא הכיר בה יש לה כתובה שהוא ז"ל סובר דדוקא בחייבי לאוין דחמירי אמרי' דאין להם כתובה בלא הכיר אבל חייבי עשה דקילי אפי' לא הכיר יש להן וליכא למימר משום דקילי צריכין חיזוק כיון דמדאורייתא נינהו והכי מוכח בהדיא בפרק יש מותרות:

דף סא:

מהר"ם

אבלים לאו דוקא אלא אוננים וקודם שנקבר המת עי' ריש פרק מי שמתו בברכות: